

Валерий Михайлов

**Чон гыч
лекше**

Почеламут-влак

Валерий Михайлов

Чон гыч лекше. Почеламут-влак

«Издательские решения»

Михайлов В.

Чон гыч лекше. Почеламут-влак / В. Михайлов — «Издательские решения»,

ISBN 978-5-44-962943-2

«Чон гыч лекше» почеламут аршаш куд ужашан. Икымше ужашыш салтак радамыште шочшо почеламут-влакым пуртенам. Кокымшо ден кумышо ужаш йоратымаш нерген каласкалат. Нылымше да визымше ужашыште мыйын шўм-чон верч шонымашым да кучедалмашым ончыктенам. А кудымшо ужашыште шочмо верем нерген возем.

ISBN 978-5-44-962943-2

© Михайлов В.
© Издательские решения

Содержание

Ончылмут	6
Салтак радамыште	7
Ну мо, йолташ	8
Салтак кас деч ончыч	9
Авамын шочмо кече	10
Шүдö кече	11
МК	12
Кунам мöнгеш?	13
Келшем?	14
Пиалым сакле...	15
Кас поро, ўдыр-влак!	16
Молан тый ўдыр ончыштат?	17
Ўдыр	18
Йöратымаш	19
Ўмылеш	20
Ала колат!	21
Умыленам	22
У еш	23
Кеч ик кече	24
Мўндыр мландыште	25
Молан пеш шагал пагытна?	26
Тек кече онча яндар шинчашкет...	27
Ўдырем, воктекем тол	28
Конец ознакомительного фрагмента.	29

Чон гыч лекше Почеламут-влак

Валерий Михайлов

© Валерий Михайлов, 2019

ISBN 978-5-4496-2943-2

Создано в интеллектуальной издательской системе Ridero

Ончылмут

Кажне енгын, очыни, мый декем икымше йодыш тыгайрак шочеш: «Кузе почеламутым возаш тўнгалынат?». Вашештем: такшым, шукынжо йоратымаш нерген почеламутым возат, «музаштым» шокшо шўм дене кынеттат, а мыйын икымше почеламутем-влак армий радамыште шочаш тўнгалыныт. Тушто яра жапем шуко лийын, да шочмо вер дечын ушанымемат шке пайжым пыштен. Вуйлатымаш дене проблеме ынже лий манын, марий йылме дене возкаленам. Салтак радам гыч пўртылмек, возымо пашам кудалтышым, а икмыняр жап гычын руш йылме дене возаш тўнгалынам.

Кум ий наре шочмо марий йылмем дене возкален омыл. А ончылно мыйым марий самырыктукым слёт вучен. Лач тунам шўм-чонем марла возаш ўжын. Адакшым, йоратымашат шке вийжым пуэн, садлан тудын нергенат почеламут аршаш погынен.

Икымше аршашым лукмо годым почеламутысо йонгылышым шотеш налын омыл, садлан лудшо-влаклан умылаш изиш нелырак лийын. Кызытсе савыктымаште ончычсо йонгылышем умыленам, тудым тўрленам да ош тўняш луктынам.

«Чон гыч лекше» книга куд ужаш гыч шога. Икымше ужашым «Салтак радамыште» лўм-денам. Тушко мыйын икымше почеламутем-влак пуреныт, куштыжо салтак радамысе илыш, да тушечын шочмо кундемышкем, суртышкем пўртылмем нерген возкаленам.

«Йоратымаш» да «А тул йорен...» ужаш-влак йоратымаш нерген каласкалат, кузе шочеш, кузе пыта, да молыжат. «Чонышто неле лиеш гын!» ден «Пурем чонышкет...» мыйын тўрлў амал верч тургыжланымем нерген палдарат.

Илышыште шке верем кычалмылан да йот семын моло вере кузе шкемым шижмем нерген, психологийым шымлаш тўнгалынам, да вес енлан, мо шўмыш пурен кертеш, палаш тыршенам. Кўргў чонемым колыштын, почеламут-влакым возенам.

Пытартыш «Авылем» ужашыште мый шке шочмо верем нерген ойлем да Урал мландыште илыше-влакым марий йылмынам арален кодаш ўжам.

Лудмо годым диалект мут-влакым ужаш лиеш, вет шкеже мый Свердловск кундемынсе ялеш шочын-кушкынам. Почеламутым возымом годым мутер-влакат полшеныт. Мутвундым кугемдашлан кўра тўрлў поэт ден шанче-влакын книгаштым лудын шогенам. Тау!

Салтак радамыште

Ну мо, йолташ

Ну мо, йолташ, ончен шоget?
Пален от налак мыйым?
Кушан ужаш шунат, шонет?
Мылам Карши нерген ойлет?

Мылам каласе, мом иленда?
Вучен вет шуктенат тый мыйым...
Кунам мый шым лий, мом ыштенда?
Кузе туге? Лектеш, монденда?

Айда, ме коктын ойлена,
Кужеш вет тыйым ужын омыл!
Пёртем воктен изиш шоген, ме
Да унала пурен лекна.

Авам ик ийым ужын омыл,
Ачам моткочак йывырген.
Егор урем гыч модын толын.
Кö ынде мыйже тый шинчет.

А ынде мый ойлем тылат,
Кузе Россия мучко коштым...

Салтак кас деч ончыч

Девятый май уже вет таче,
Эрла салтак касем лиеш,
Чара вуян улам, сай каче,
Ончем, а кече уж шинчеш.

Кастене мый йолташ-влак дене
Каем лач погынен олашке,
Ончаш салютым шүдö ен
Шогаледат пöрт-влак коклашке.

А весе кечын погынен,
Чылан, да кочо вüдым йüын,
Кугу оксам тüшкан поген,
Колтат да ужаталыт мыйым.

Кандашле кече вет эртен,
Кузе ковам колен колтен,
Мылам ойлен вет тунемаш,
А мый каем шке служитлаш...

Авамын шочмо кече

«Авай, тый икте вел улат,
Ончен куштет изи годсекак
Кугу улам чечас мыят,
Да служитлаш каем Восток дек.

Уж шуын тат – шестой февраль.
Авай, вет таче шочмо кечет,
Вашкем мый тыйым саламлаш,
Ик ийлан икте шочмо кече.

Да таче мый каласынем:
Мотор, чеверак код эре,
Ушан тунемшым тыланем» —
Тыгай письмам мӱнгеш серем.

Пӱртем деч мый ушаненам,
Авам, ачам дечат вет
А шольо дене коштынам,
Шарнем эрат, касат вет.

Ушаненам шанга дечет,
Тый кудым кӱэштат,
Вет ыштыме салтакын пай деч,
Эргак вет тамлырак.

Шүдö кече

Шүдö кече терке кодын,
Мый уже мөнгеш вашкем.
Тыште неле умыр водын
Да шонем мөнгеш шумем.

Шүм пешак вашка шке вельш,
Эх, кунам мөнгеш шуам?
Тыште лум кия, леведыш,
Порсын гай. Кунам толам?

А йолташ-влак ден ойлаш
Эр марте лиеш, докан,
Да ача-авам ужаш,
Эр марте йоргаланаш.

Кызыт Юмо деч йодам,
Тек ик ий гына мылам
Ик шагат гай шижме лийже,
Да вуча тора вашлийше.

Пургыж, уарня, вүдшор,
Адакат ужам Каршийым.
Да ага толеш содор,
Ну, сита, лекна Российым.

Мый малем, ужам сай омым,
Таче мөнгө толынам,
Вот «подъём» ора дневальный,
Вот «отбой», ну мом ойлаш...

Кече-влак тыге эртат,
Полигон вашке шуеш,
Да тревога ман сумкам
Кучалтен куржаш возеш.

Вот тыге ага шуеш,
Теркем шкетынак каем,
Да йолташ-влакем уэш
Вашлиям шке ялыштем.

МК

МК, кунам уэш адак ужам?
Кунам кавашкет ончалам?
Кунам мален мый кынедам?
Кунам мӱнгеш миен шуам?

Кунам мӱнгеш?

Индешле кокыт кече корно
Кая шуйналт мӱнгеш марте,
Индеш вет тылзе ынде лийын,
Пӱртем коденам, шарналтем.

Шке шочмо пӱртым ужмо омо,
Шӱмем лач он гыч тӱрштышаш,
Коршта, лукташ кӱлан ты ойгым,
Мылам вет нигӱлан ойлаш.

Да кок мут веле йылмыштем:
«Кунам мӱнгеш? Кунам мӱнгеш?».

Келшем?

Келшем ли, ўдыр-влак? Ом келше?
Модам молан тендан шўм дене?
Моднеда чонем дене те,
А мый чыла ужам-ужде.

Шона лай ўдыр: «Кодынем!»
Вара изишкына шарна дыр,
Кузе мый тудым йōратем,
Уда шўмем туддеч кая тыр.

Уэш лийнеже пеленем,
А мый уж весе ден шогем,
Да шонкалем шке самынем,
Уке, ок кўл мылам ты ен.

Пиалым сакле...

Ик ўдырым эре шонем:
Вуча дыр мыйымже? Уке?
Ужам вашке тора ялем,
Вет ушыштем нимо уке.

Огеш вучал гын... Мо. Йбра!
Мый весым тыгакак муам,
Наушник гоч сем-влак мурат,
Да терне шкетак мый улам.

И вот звонок, трупкам налам:
Ала-могай ег йынгырта,
Чевер йўкшат, пеш сай колам,
Уремышке лекташ кўшта.

Ну мом ышташ? Чием, лектам,
Мотор йўк ўдырын шокта,
Толеш, куржеш, мый вашлиям,
Ондал колтем садеш чотрак.

Мыняр жапшат эртен, мыняр,
Кужеш тый мыйым вученат?
Ме коктын коштына эр марте,
Мален колтет, пиалым сакле...

Кас поро, ўдыр-влак!

Кас поро, ўдыр-влак! Шогедат?
Кузе кая шке илышда?
Ну кеч иктаж-кө пелештеда?
Вет ужын омыл мый тендам.

Пашаште тыршеда? Океда?
А можыч, те шўлалтеда?
Могай пашашке те пуренда?
Могай олаште океда?

Мылам вет латиндеше веле,
Тунемашат пураш лиеш,
Салтак эртен, эртен и теле,
Кө ынде мыйым вашлиеш?

Айда, каена тул воктеке,
Изиш шинчена ырыкталт,
Вара куржам йолташ-влак деке,
Каена клубыш чыланат.

Тушан ик ўдырым мунем мый,
Ту денак таче куштынем.
Пешак шынген пура. Лушкемым,
А ынде мөнгө ужатем.

Молан тый ўдыр ончыштат?

Молан тый ўдыр ончыштат?
Шинчатлан от ўшане?!
Мыняр жапшат эртен, ужат?
А рвезыже могае!

Монден вет отыл капкылжым:
Кугу, чатка да поро,
А таче вестўкемын толын,
Тыгайым тудым ужын отыл.

Ўдыр

Эрла уже вет пургыж тылзе,
Жап тыште вашкыде эрта.
Мӱнгеш вашкем, уждем ялемым,
Луйкалыме йӱк пич шокта.

А мый уждем шке ўдыремым,
Чонем ўжеш, каяш кўшта,
Ну куш вашкаш, вет ўмыремым
Илаш перна ты верыштат.

Но тиде ўдыр пеш келшалын,
Кеч ик шинча дене ужаш...
Да мўндыр корнышко логалын,
Пеш неле ончыко ончаш.

Шонем эре, кузе кастене,
Кенгеж кастене ӱндален.
Ончен ужар шинчаже дене,
Да чонышко тугак пурен.

Нимом каласыде нигӱлан,
Теркем миен пурем, шыпак,
Тек йывыртат миен шумемлан,
Ик ий эрген – чонан салтак.

Иктаж кастене родо дене,
Олаш пеледышлан каен,
Поген букетым роза дене,
Мӱнгеш толына савырнен.

Возем тыге, а шке шонем:
Вуча, уке ты ўдыремже,
Ала ту вес пелен уже?
Шўмем пыртка. Чонем шемемше...

Кунам ужам, чот ӱндалем,
Шижеш шўмем йӱратымашым,
Уке гын, лоч шелеш кӱргем,
Шинча йӱра, чон пытаралтын...

Йӧратымаш

Тыланем тыланет пиалым гына! А мут-влак: «Мый воктенет улам» чын шонымемым ончыкта. Кеч мемнан кап коклаште пеш шуко менге, чонем дене мый воктенет улам. Ёмылкаште лияш – алдыме лияш огыл, ёмылкаште лияш – лач воктенет кучалташ да йӧсырак жапыште, ёмыл гыч лектын, тыланет полшаш!

Ўмылеш

Огына лий пырля ўмыр мучко,
Но улат лишыл эн, пиалем,
Кеч модеш илыш ден ия шучко,
Утарет эре тыяк, суксем.

Кеч төрзаште йүреш йүр ведра гыч,
Кеч поран пире гай урмыжеш,
Ошкылам тыйын дек курымла гоч,
Кучалтам воктенет, ўмылеш.

16.12.2017

Ала колат!

Ала колат, йӱратымем...
От кол гынат, ну мо... Йӱра!
Ах, пеш келшен йошкар тӱрвет,
У илышемьн – у́жара!

Мылам улат тый у́жара!
Шинчет гынат, уке гынат,
Кава умбалне ояра,
Вашталт кая кумылемат.

Йокрокланем, ужде, тачат,
Монден ом керт мотор сынет,
Возаш шонем эре тылат
Тура письмам, кеч умылет:

Молан улам тыгай окмак,
Кузе модеш уш дене вӱр,
Шентелне нӱлталтеш пурак,
Йӱла лӱмем, кеч кугу йӱр.

Лӱмем почеш кӱвар-влакат
Йӱлат! Йӱлат, волгалтарен
Кумда тӱням: мылам, тылат!
Шинчаштына куан сескем!

2.11.2017

Умыленам

*Эх... Вуйыштем тынар шуко шонымаш пӧрдеи... А мыйын адак
йӧратымаш нерген корно-влак лектыт... Шӱмым петыраш гын?!*

Умыленам!

Эрген ту жап, кунам лийнат воктенем,
Ӗпкеленам да ӧпкелем мый шкемым йӱд-кастене!
Да эскерем: могайрак вельш ты илышет вашталтеш,
Кунам гынат шыма ӱпет шӱргем ласкан логалеш...

Ах, пеш келша!

Колташ парня кокла гыч сар ӱпетым,
А ончалат гын: ушем йомеш, йӱкем йомеш, да шке мый,
Возем йӱд вошт тылат мый шокшо корно-влакым,
Мален колтем, возеш йӱдеш вuem ӱстел ӱмбаке...

Омеш толат?

Вучем, шонем, мом каласаш вашлийме годым,
Шӱм юлгыжеш, уэш тодам мый энгыремышвотым,
Кодмем огеш шу шкетын пырдыж-влак коклаште,
Йӱлем ош тул гае, кузе йӱла чашка конгаште.

9.10.2017

У еш

Могай кугу кумыл, айдемым вучашлан,
Күлеш мыланна, да пеш чот йӱраташ!
Шочеш шӱм лонгаште ош вий, да куатле
Сынан еш кушкеш, чеверга, тӱзлана!

Кучен кидым кидыш, ик ошкылым ончык —
Ты тат тыланда пешак шерге лийшаш!
Вет ынде те еш! Перегаш виян лийын,
Келшен, умылен, чон илаш тылана!

22.07.2017

Кеч ик кече

Кушко, пиалем, сай кумылетше йомын?
Шыргыжал мылам, кеч ик гана, йодам...
Мундырнӧ ялет. Кертам тый декет толын!
Ик ончалтышет, ик мут сита мылам.

А эрла толам гын, вашлият ли мыйым?
Кеч ик кече каналте, кудалтен пашам.
Кеч ик кече полшем, куаным талын йӱын,
Мый, тылат чыла пуэн, йомам, ок код кыша!

8.11.2017

Мўндыр мландыште

Мўндыр мландыште,
Кугу олаште
Уло палыме —
Ўдыр пагалыме,

Шўдыр гай мылам,
Колтылеш ўмам,
Ах, молан вара
Чот шынген пура,

Йўлата шўмем,
Йомдарен вуем,
Тудым вел вучем,
Эркын йўд шуэш,

Монденам чыла,
Чон гына йўла,
Адакат онлайн,
Эх, кунам гын май...

29.08.2017

Молан пеш шагал пагытна?

Улат шўмыштем да коштат ала кушто,
Пёрдеш йылмыштемже лўмет
Малат чыла калык, тушта тылзе туштым,
Манат мыланем вашмутет?

Пера йўр тўрзашке, чўча вўд торашке,
Кунам гына тудо пыта?
Мардеж нангая тек ушем пыл лонгашке,
Кавам пыл деч чышт эрыкта.

Лектам мый уремыш, йолга кўшнў емыж,
Кузе тудым кўрлын налаш?
Сита ойгыраш, вий поген, ыште эмым,
Шўмет садешак тыплана.

Ушен пўрымаш когыньнам ик сай кечын,
Тунамже мом мый шоненам?
Келшен мыланем ик кастен мотор ўдыр,
Мыят тудылан келшенам.

Шинчаже чевер, ончен темын мый ом керт,
Молан пеш шагал пагытна?

8.06.2017

Тек кече онча яндар шинчашкет...

Тек кече онча эн яндар шинчашкет,
Тек лум кечыйол дене модын лойга,
Мыняр уло кумыл, нӧлталт кайже тек,
Ончал, кузе кӱшнӧ кава ояра.

Ший, ошо да шеме тӱс-влак ден пӱртӱс
Модеш йывырген, йӱштӧ теле толеш,
Вола эркын пырче, лум пырче пыл гыч,
Шулаш шокшо верым копаштет муеш.

Шӱргет ваштареш шогалам, шыргыжал,
Пытаргыш ужмаш деч жап шуко эртен,
Шарнет? Нигунам, иканат ит мондал,
Да пале: чонет мылам пешак келшен.

7.11.2016

Ўдырем, воктекем тол

Ўдырем, воктекем тол!
Мый ом пур! Туге вет, шол?
Кумылем куандаре,

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.